

חולין דף ט'

אמר רב יהודה אמר רב, תלמיד חכם צריך שילמד ויידע בשלשה דברים: 1. לכתוב ולחתום שנצרך לדין או לעדות, 2. לשחוט ולהיות בקי בהלכות שחיטה, 3. למול. ורב חנניא בר שלמיא משמו של רב אמר, צריך לדעת גם שלש דברים אלו: 1. אופן הכנת קשר של תפילין⁷⁴, 2. ברכת חתנים, 3. ציצית. שואלת הגמרא, ומדוע לרב יהודה אין צריך ללמוד את השלשה הנוספים? עונה הגמרא, שכיון ושלשה אלו הם שכיחים, הכל בקיאים בהם ואין צריכים לימוד.

ואמר רב יהודה אמר שמואל, כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה, אסור לאכול משחיטתו. ואלו הן הלכות שחיטה: שהייה ששהה כדי שחיטת בהמה, דרסה שלא הוליך והביא אלא התזו הראש בבת אחת, חלדה שלחץ על הסכין, הגרמה ששוחט מתוך הטבעת חוץ ממקום הכשר לשחיטה, ועיקור ששחט הוושט ופסק הגרגרת. ובא להשמיענו שאפילו אם שחט לפנינו כראוי שתים ושלש פעמים, אם לא למד הלכות שחיטה חתכן שישהה או ידרוס שלא שידע, ולכן אין סומכים על שחיטתו.

ואמר רב יהודה אמר שמואל, הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה. אמר רב יוסף, גם אנו מצינו כך בברייתא, ששנינו, רבי שמעון אומר, שיעור שהייה זה כששהה כדי ביקור. ולכאורה הכוונה ששוהה כדי שיבקר ויבדוק את הסימנים לאחר השחיטה. אמר לו אביי, אין זו הכוונה. אלא כמו שאמר רבי יוחנן, שהשיעור בזמן שלוקח את הסכין שיבדוק אותו החכם של העיר לכבודו. שואלת הגמרא, אם כן נתת דבריך לשיעורים, שפעמים שהחכם רחוק מהטבח ולפעמים הוא קרוב? אלא השיעור הוא כזמן שלוקח לתלמיד חכם שהוא שוחט, לבדוק את הסכין.

שואלת הגמרא, ומה הדין אם לא בדק בסימנים? רבי אליעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר ברבי ינאי אמר, הבהמה טרפה⁷⁵, ואסורה

74 יש בו אומנות: שעשוי כמו אות דלי"ת, שיהא נראה בה 'שדי' השי"ן חקוקה בקמטי התפר כעין שי"ן, ורצועה קטנה כפולה ותלויה כעין יו"ד, והקשר עשוי כעין ד'. רש"י.

75 טרפה שחוטת אינה מטמאה, כדא' (לק' קח): 'מן הבהמה – מקצת בהמה מטמאה, ומקצתה אינה מטמאה, ואיזו זו? – טרפה ששחטה. רש"י.

באכילה. ומביאה הגמרא שבברייתא שנינו, שאם לא בדק בסימנים לאחר השחיטה, נבלה ומטמאה במשא שאין מחזיקים אותה כשחוטתה. ונחלקו במה שאמר רב הונא, בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת שיש בה איסור אבר מן החי, עד שיודע לך שנשחטה כראוי. נשחטה, הרי היא בחזקת היתר, עד שיודע לך במה נטרפה. ולכן, אם נולד ספק בשחיטה ובאים להעמידה על חזקתה, נמצא שהיא ממשיכה להיות בחזקת איסור. אחד סובר שהואיל והשחיטה לא הוציאתה מהאיסור הרי היא מתה ומטמאת. ואחד סובר שאמנם היא לא יצאה מחזקת איסור, אבל אינה מטמאת שהרי כשהייתה אבר מן החי לא טימאה.

ומבררת הגמרא את דברי רב הונא, מדוע הוצרך לומר שלאחר השחיטה היא בחזקת היתר, הרי אין כאן ספק והיה די לומר 'נשחטה הותרה'⁷⁶? עונה הגמרא שבאים להשמיע שאף על גב שנולד ספק טריפה, ואין ידוע אם היה קודם השחיטה או אחר כך, הדין שמעמידים אותה בחזקת היתר, שסתם בהמה אינה טרפה, וכשרה.

וכפי שהסתפק רבי אבא מרב הונא, מה הדין אם זאב נטל בני מעים של שחוטתה ואין לנו אפשרות לבדוקם? שואלת הגמרא, והרי אין כאן ריעותא, ולמה שנסתפק? אלא הספק היה ש'ניקבו בני מעים'. שואלת הגמרא, והרי רואים שהם נקובים? אלא שנטלם הזאב והחזירם כשהם נקובים. האם אומרים שהזאב ניקב במקום שכבר היה נִקְב, או שלא חוששים לזה והיא כשרה? אמר לו, אין חוששים שמא ניקגב במקום שהיה נִקְב.

רשות הרבים שספיקו טהור נלמד
מסוטה

שואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, ראה צפור המנקרת בתאנה, ועכבר המנקר באבטיחים⁷⁷, חוששין שמא במקום נִקְב של נחש נִקְב ואסור משום סכנת נפשות? אמר לו, בסכנה שונה ומחמירים. אמר לו רבא, כשם שספק סכנה לחומרא גם ספק איסור לחומרא? אמר לו אביי, הרי מצינו ששונה בין איסור לסכנתה. שהרי אילו ספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור,

76 שלשון חזקה לא שייך אלא בדבר ספק, שנאמר 'העמד דבר על חזקתו'. רש"י.
77 עמוד ב'.

ואילו ספק מים מגולין בלילה, ספק שתה מהן נחש אסורים? אמר לו, ברשות הרבים לומדים שטהור מסוטה, מה סוטה נאסרת על בעלה בסתירה זו עד שיבדקוה המים ברשות היחיד, ולא ברשות הרבים שאין על כך שם של 'סתירה', אף טומאה נאסרה ברשות היחיד ולא ברשות הרבים.

הקשה רב שימי ממה ששנינו במשנה, חולדה שבפיה שרץ מת והלכה על גבי ככרות של תרומה, ספק נגע השרץ המת בתרומה ספק לא נגע, ספיקו טהור ואפילו ברשות היחיד. ואילו ספק מים מגולין אסורין? עונה הגמרא, גם שם לומדים מסוטה. מה סוטה דבר שיש בה דעת להישאל אם נטמאה אם לא ואסורה מן הספק ברשות היחיד, אף בכל ספק טומאות ברשות היחיד מטמאים רק במי שיש בהן דעת לישראל, אבל ככרות שאין בהן דעת להישאל לא.

ספק טומאה ברה"י רק בדבר שיש בו דעת להישאל

הקשה רב אשי ממה ששנינו, צלוחית שמלאוה מים חיים למי חטאת ועדיין לא נתקדשו באפר, שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה, מטמאה אוכלין ומשקין, וכל שכן שפסולה לקידוש. שאני אומר, אדם טמא נכנס לשם וכיסה. הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה, אם אינה תלויה באויר וחולדה יכולה לשתות ממנה או נחש לדברי רבן גמליאל⁷⁸, או שירד בה טל בלילה פסולה, אבל לא חוששים שאדם גילה ואינה מטמאה. ואמר רבי יהושע בן לוי, מה הטעם שאינה מטמאה? מפני שדרכם של שרצים לגלות⁷⁹, ואין דרכן לכסות. הרי שתולים אחר הרוב ואפילו להקל. או, שרק אם הניחה ומצאה לא כמו שמצא, אבל אם מצאה כמו שהניחה אינה בה טומאה ולא פסולה. ואילו ספק מים מגולים אסורין⁸⁰! ומסיקה הגמרא שאכן מכאן יש ראיה שחמירא סכנתא מאיסורא!

למסקנה אומרים חמירא סכנתא מאיסורא

78 הואיל והפרישו מהן לשתות הרי נעשה בהן מלאכה ונפסלו, וכשמקיאות פוסלות את הראשונות דמי חטאת נפסלו במלאכה אחרת. וי"א שהטעם משום שצריכים 'מים חיים' שנא' 'מים חיים אל כלי', שתהא חיותן בכלי: שלא ימלא כלי זה ויערה בכלי אחר קודם קידוש; זה שמעתי והגון הוא. רש"י.

79 ואף על גב שאדם נמי דרכו לגלות אפשר לומר שהיה טהור. רש"י.

80 ואף על גב שיש לומר שאדם נכנס לשם וגילה אותה ושאר שרצים גילו אותה שאין בהן סכנה, ונחשים מיעוט ובכו"א תליגן בנחשים, ואסירי. רש"י.



מביאה הגמרא ששנינו במשנה בתרומות, שלשה משקים אסורים משום גלוי: מים, יין וחלב. כמה ישהו ויהיו אסורין? כדי שיצא הנחש ממקום קרוב וישתה. וכמה 'מקום קרוב'? אמר רב יצחק בנו של רב יהודה, חוששין שמא היה מתחת אוזן כלי ויצא ושתה. שואלת הגמרא, הרי בשיעור כזה יכול לראות אם שתה וחזר לחורו? אומרת הגמרא, שהשיעור שישתה ויחזור לחורו.

